

TALEPUNKTER

16. maj 2006

2006-222-180
/EBST-sml

Samråd i Folketingets Erhvervsudvalg alm. del den 23. maj 2006

Spørgsmål X og Y:

Hvad vil ministeren gøre for at sikre, at produkter, der sælges i Danmark, er produceret under ordentlige vilkår, der tager hensyn til de ansatte og til miljøet?

Hvad vil ministeren gøre for at forbedre forholdene, så produkter, der sælges i Danmark, er forsynet med oplysninger om, under hvilke vilkår de er produceret? Ministeren bedes desuden redegøre for mulighederne for at kunne stille flere krav om mærkning samt om muligheder for at stille krav til måden, produkter er lavet på. Endelig ønskes belyst muligheder for at forbyde import af produkter, der er produceret på vilkår, der truer menneskeliv, sundhed eller miljø.

Udvalget har bedt mig svare på spørgsmål X og spørgsmål Y. Spørgsmålene går på, hvad jeg vil gøre for at sikre, at produkter, der sælges i Danmark, er produceret under ordentlige vilkår, om muligheden for at forsyne produkter med oplysninger om, under hvilke vilkår produkterne er produceret, samt om muligheden for at forbyde import af visse produkter.

Jeg vil svare på de to spørgsmål samlet, idet jeg dog vil starte med at gøre opmærksom på, at forhold vedrørende sundhed, miljø og arbejdstagerrettigheder ikke sorterer under mit ressort. På disse områder må jeg derfor henvise til beskæftigelsesministeren, miljøministeren og indenrigs- og sundhedsministeren. Jeg skal også gøre opmærksom på, at det er udenrigsministeren, der er ansvarlig for udenrigshandel.

Krav om obligatorisk oprindelsesmærkning er et af de løsningsforslag, der har været nævnt for at sikre, at produktionen af fx smykker og granit i visse udviklingslande sker under rimelige forhold. Formålet skulle være at sikre forbrugerne information om produktet. Kommissionen har fx i december 2005 foreslået en sådan ordning.

Selvom jeg har sympati for intentionen bag et sådant forslag, er jeg grundlæggende skeptisk over for indførelse af krav om obligatorisk oprindelsesmærkning, når der er tale om import af industrivarer fra tredjelande.

Et oprindelsesmærke siger kun noget om, hvor en vare er produceret. Selv hvis det var muligt at angive oprindelseslandet, hvilket i sig selv er vanskeligt, fordi produkter ofte består af komponenter fra mange forskellige lande, så tilfører et oprindelsesmærke ikke megen information.

Et oprindelsesmærke siger ikke noget om, under hvilke forhold en vare er produceret. Desuden synes det også rimeligt at antage, at produktionsforholdene kan variere inden for et land. Selvom fx arbejdsmiljøet på én fabrik efter danske standarder måske er dårligt, behøves arbejdsmiljøet ikke at være dårligt længere nede ad gaden på en anden fabrik.

Dertil kommer, at det jo ofte kan være ganske upraktisk eller umuligt i praksis at mærke en vare enten på grund af varens størrelse, form, materiale eller anvendelse.

I EU er det Kommissionens kompetence at foreslå oprindelsesmærkningsordninger ved import af varer fra tredjelande. På grund af WTO's regler om ikke-diskrimination vil en sådan ordning skulle gælde import fra alle tredjelande. Alle WTO-medlemslande vil altså blive omfattet af ordningen.

Det er altså ikke kun Kina, men også lande som Brasilien, Sydkorea, Canada og Australien, der vil blive omfattet. Mærkningsordningen vil naturligvis være en ekstra udgift for producenterne i disse lande, hvilket uden tvivl vil føre til dyrere produkter for forbrugerne i såvel udviklingslande som udviklede lande. Og som nævnt tilfører oplysninger om oprindelseslandet ikke oplysninger, under hvilke forhold en given vare er produceret.

Spørgsmålet er, om en udvidet oprindelsesmærkningsordning vil kunne løse problemerne med, hvad vi efter danske forhold betragter som uacceptable forhold i visse udviklingslande? Her er jeg også skeptisk.

For det første ville det kræve, at man internationalt eller i en bilateral aftale kunne blive enige om et klassifikationssystem, der angav gode standarder, mindre gode standarder osv. Det ville kræve lange forhandlinger på alle de mange områder, der skulle være omfattet, fx sundhedsforhold, arbejdsmiljøforhold, miljøforhold, generelle løn og arbejdsforhold osv. For det an-

det ville det kræve en ganske omfattende administration at sikre en håndhævelse af et sådant system.

Begge dele vil være meget vanskelige. Det skyldes ikke mindst, at der blandt mange udviklingslande er en opfattelse af, at de udviklede lande vil påtvinge dem de udviklede landes standarder og dermed opstille barrierer for den konkurrencemæssige fordel, udviklingslande har, bl.a. i form af lavere lønninger.

En anden løsning ville være at indføre importbegrænsninger på varer fra visse tredjelande, fx Kina. WTO's regelsæt, særligt GATT-aftalen om varehandel, indeholder et generelt forbud mod importrestriktioner.

GATT-aftalen åbner imidlertid op for, at medlemslandene kan indføre mængdemæssige begrænsninger i importen af visse varer. Anvendelse af denne beskyttelsesmekanisme gælder imidlertid kun, hvis det kan dokumenteres, at importen kan påføre det importerende lands producenter en alvorlig skade.

Der er altså tale om en konkurrencebegrænsende mekanisme, som alene vedrører forhold i det importerende land. Beskyttelsesmekanismen sikrer ikke bedre forhold for arbejdstagere i de udviklede lande, tværtimod vil det ofte påvirke beskæftigelsen negativt, fordi de udviklede lande får sværere ved at afsætte deres produkter.

WTO's regelsæt, særligt aftalen om sanitære og fytosanitære foranstaltninger, den såkaldte SPS-aftale, åbner desuden op for, at medlemslandene kan begrænse importen af visse varer, hvis det videnskabeligt kan dokumenteres, at den pågældende vare påvirker menneskers, dyrs og planters liv og sundhed. Restriktionerne må dog ikke være diskriminerende eller en skjult handelshindring. Restriktionen går altså på at beskytte det importerende land – og ikke det eksporterende land.

På denne måde kan EU med andre ord godt opretholde sine beskyttelsesregler fx på sundhedsområde, men EU kan ikke med henvisning til WTO's regelsæt stille krav til beskyttelsesreglerne for borgere i tredjelande.

Jeg har sympati for intentionerne om at sikre rimelige vilkår for arbejdstagere og miljøet i udviklingslande. Det er imidlertid min klare opfattelse, at dette bedst sikres gennem fortsat dialog med de relevante landes myndigheder og ikke ved dansk enegang.

Økonomisk udvikling i udviklingslandene er i høj grad en vigtig faktor for på sigt at forbedre miljø- og arbejdsforholdene. Denne udvikling kan vi aktivt medvirke til ved at handle med disse lande og ved ikke at opstille handelsbarrierer.

Man skal huske på, at det ikke i sig selv skaber bedre forhold for arbejdstagere eller miljøet i fx Kina, hvis EU forbyder im-

porten af en eller anden vare. Derfor skal vi sikre, at der er gode forhold for samhandel.

Dernæst skal vi gennem EU presse på for, at disse lande selv ændrer deres lovgivning, så der sikres et rimeligt beskyttelsesniveau, og så landene lever op til de internationale konventioner om fx børnearbejde.

Et område, hvor vi selv kan gøre noget, er ved at fremme forståelsen for virksomhedernes samfundsarrangement. Det er det, der også kaldes Corporate Social Responsibility eller CSR.

I forhold til at sikre ordentlige forhold i visse udviklingslande tror jeg, virksomhederne kan være med til at yde et positivt bidrag ved at stille krav til deres underleverandører.

For mig at se er det helt naturligt, at virksomhederne påtager sig et samfundsansvar. Langt de fleste danske virksomheder har en ambition om at drive deres forretning på en ordentlig og anstændig måde.

Mange danske virksomheder bliver allerede i dag stillet over for krav om dokumentation af deres sociale, etiske og miljømæssige standarder. Kravene kommer ikke fra myndighederne, men fra markedet. Og det er en vigtig pointe: Det er markedet, der tilskynder virksomhederne til at opføre sig ordentligt.

For at hjælpe virksomhederne med at håndtere de krav, de selv mødes med, men også krav, de gerne selv vil stille, har Økonomi- og Erhvervsministeriet sammen med Dansk Industri og Institut for Menneskerettigheder udviklet CSR-Kompasset.

CSR-Kompasset er et gratis, internet-baseret værktøj til alle danske virksomheder. Her kan virksomhederne sammensætte en CSR-erklæring til de kunder eller samarbejdspartnere, som har stillet krav til virksomheden om fx arbejdsmiljø eller menneskerettigheder. Virksomhederne kan også få hjælp til at stille CSR-krav til egne underleverandører.

I løbet af sommeren og efteråret vil kompasset blive markedsført over for virksomhederne, men allerede nu har værktøjet 1.000 hits pr. måned.

”Overskud med Omtanke” er et andet CSR-relateret projekt i Økonomi- og Erhvervsministeriet. Det er projektets mål at uddanne 12.000 danske ledere og medarbejdere i, hvordan CSR kan anvendes strategisk, både i forhold til miljø, arbejdsmiljø, fastholdelse og rekruttering af marginaliserede medarbejdergrupper.

De danske CSR-initiativer forbedrer ikke forholdene i udviklingslandene fra den ene dag til den anden, men kan alligevel være med til at skabe en opmærksomhed for problemerne hos danske virksomheder, der handler med virksomheder i udvik-

lingslande, hvor standarderne måske er uacceptable efter danske forhold.

Hvis virksomheder i udviklede lande beslutter, at det er i deres egen interesse at stille krav til deres underleverandører om at leve op til visse standarder, tror jeg det kan vise sig ganske effektivt.